

**BOLLEBYGDS
KOMMUN**

FOLKHÄLSOPLAN 2008-2010

Folkhälsorådet i Bollebygds kommun

Inledning

Vi lever allt längre och folkhälsan har stadigt förbättrats de senaste årtiondena, åtminstone om man ser till medellivslängd och dödlighet. Jämfört med många andra länder är folkhälsan god i Sverige och i Bollebygds kommun kan vi stoltsera med att hälsan här är bättre än på många andra håll i landet. Den övergripande målsättningen med kommunens folkhälsoarbete blir därför att arbeta för den goda hälsan och för att behålla och förbättra den.

Bollebygd folkhälsoplan ska vara vägledande för folkhälsoarbetet i kommunen. Planens främsta syfte är att så många som möjligt ska förstå sin unika roll i folkhälsoarbetet och kunna använda planen som ett verktyg oavsett om man är politiker, skolchef, engagerad i pensionsråd, föreningsliv, ungdomsråd eller handikappråd. Arbetet med folkhälsa ska vara och är en ständigt pågående tvärssektoriell process och nyckeln till framgång i folkhälsoarbete är därför samarbete, engagemang och kunskap.

Folkhälsa

Sverige är ett av de länder i världen som ligger i topp vad det gäller god folkhälsa.

Men folkhälsan är något man måste arbeta med hela tiden, annars kan det snabbt bli sämre. Det går att läsa i tidningar och media om ökad fetma bland barn och vuxna, att många av oss lider av stress och att alkoholkonsumtionen stiger. Allt sådant påverkar folkhälsan.

Begreppet folkhälsa används för att beskriva hela befolkningens eller olika befolkningsgruppers hälsotillstånd till skillnad från enskilda individers hälsa. Ansvaret för folkhälsan vilar på samhället, politiken och myndigheter, medan ansvaret för individens hälsa är ett samspel mellan den enskilda och samhälle.

En god folkhälsa är inte bara en hälsa som ligger på en så bra nivå som möjligt. För en god folkhälsa är det också viktigt hur hälsan är fördelad mellan olika grupper och att den är så jämnt fördelad som möjligt.

Folkhälsoarbete

Folkhälsoarbete innebär planerade och organiserade hälsofrämjande och förebyggande insatser till samhället som helhet, till grupper i befolkningen eller enskilda individer. Åtgärderna är inriktade på att skapa förutsättningar och miljöer som främjar hälsa och på insatser för att förmedla kunskaper och öka medvetenheten om sambandet mellan livsvillkor och hälsa.

För att folkhälsoarbetet ska få effekt måste folkhälsoarbetet bedrivas i tvärssektoriell samverkan mellan olika aktörer som brukare, kommun, hälso- och sjukvård, föreningar, myndigheter, frivilligorganisationer med flera.

Folkhälsoarbete i Bollebygd

Folkhälsoarbetet i Bollebygd styrs av politiska mål uppsatta internationellt, nationellt, regionalt och lokalt. Dessa mål hämtas från följande: Who:s 21 folkhälsomål, Sveriges 11 folkhälsomål, FN:s konvention om barnets rättigheter, Västra Götalands regionens utvecklingsvision, Västra Götalands regionens folkhälsomål och Bollebygds kommuns 10 inriktningsmål.

Bollebygd kommun driver sedan många år ett tvärssektoriellt folkhälsoarbete i samverkan med Västra Götalandsregionen via Hälso- och sjukvårdsnämnden i Sjuhärad. Avsikten med samverkan är att få ett bättre resursanvändande och större genomslagskraft. Det lokala

folkhälsarbetet ska enligt avtal mellan parterna innefatta målinriktade, organiserade, hälsofrämjande, och primärpreventiva sjukdomsförebyggande insatser riktade till hela befolkningen eller utvalda grupper. Folkhälsoarbetet ska utgå från de lokala förutsättningarna och i dialog mellan kommun, hälso - och sjukvård, intresseorganisationer, föreningsliv och näringsliv.

Folkhälsoarbetet i kommunen leds av folkhälsorådet som består av kommunstyrelsens ordförande och vice ordförande, kommunchef, folkhälsosamordnare, förvaltningschefer inom kommunen, verksamhetschef från primärvårdens vårdcentral, representant från tandvård samt representanter från näringsliv och föreningsliv.

Folkhälsorådet är initiativtagare, ger förslag till beslut och skapar förutsättningar för ett brett folkhälsoarbete i Bollebygd. Vid sin sida har folkhälsorådet en tvärssektoriell utförargrupp BAT-gruppen. BAT är en förkortning och står för Beslutsamhet, Ansträngning och Tid. BAT-gruppen bereder frågor och ärenden till rådet, ser till så att beställda uppdrag genomförs, informerar i sina egna verksamheter och tar fram idéer hur man praktiskt kan samarbeta för att nå målen.

Att skapa förutsättningar för en jämlik och jämställd hälsa är också övergripande i allt folkhälsoarbete, viljan är att detta synsätt ska genomsyra allt folkhälsoarbete i Bollebygd.

Processarbete med planen

Arbetet med folkhälsoplanen är en ständig och bred process som även pågår fortlöpande i det vardagliga arbetet. Folkhälsoplanen ska ses som ett verktyg och en politisk viljeyttring för kommunens långsiktiga folkhälsoarbete. Viktiga utgångspunkter har under resans gång varit föregående plan, en vilja att utöka samarbetet med övriga aktörer och göra planen enkel och lättillgänglig.

Val av områden och fokus i planen grundar sig på den process som bygger på att starta ”rörelse” utifrån engagemang och dialog, matcha detta med statistik, värderingar, policys och resurser. Kommunens medborgare och organisationer bjöds under våren in till ett dialogcafé. Syftet var att diskutera och finna tankar kring Hälsa och Trygghet, som förutom till planerad trygghetsvandring skulle ge stöd till planen. Planens tankar har lyfts och bygger även på förslag från forum för ungdomsdemokrati, handikappfrågor och äldres hälsa. Riktigt det breda gehör som önskats under processen med kommunens medborgare och även andra aktörer, har dock visat sig vara en svår utmaning som man inte riktigt lyckats med. Det blir ett fortsatt prioriterat område i planen och det framtida arbetet.

Fokus

Det långsiktiga folkhälsoarbetet i Bollebygd är riktat till hela befolkningen men barn, ungdomar, barnfamiljer, äldre och utsatta grupper är särskilt prioriterade de närmsta åren. Folkhälsorådet har i processarbetet valt att prioritera tre övergripande mål av de elva nationella målområdena. Under dessa har man sedan satt upp ett antal delmål, indikatorer¹, förslag till strategier och ansvar. Under de tre övergripande målen vill också förtydligas att den fortsatta satsningen från tidigare år på en ”Hälsosam ålderdom” i kommunen ingår som ett paraplygrepp i alla de tre övergripande

¹ Definition *Indikator*: För att kunna följa upp och analysera det som bidrar till hälsa har ett antal indikatorer valts som är speciellt viktigt att mäta. Indikator bygger på data och förser beslutsfattare och andra målgrupper med underlag för åtgärder och beslut, www.fhi.se I vissa fall saknas idag vetenskapligt grundade indikatorer men dokumentet visar dock på uppföljningsförslag som man valt att kalla indikatorer. För att kunna följa upp indikatorn anges i dokumentet löpande den källa där statistiken finns tillgänglig.

målen². Det nationella målet ”Minskat bruk av tobak och alkohol, ett sambälle fritt från narkotika och dopning samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande” är också ett högprioriterat område i kommunens folkhälsoarbete och dessa delmål och strategier har valts att placeras under ”Trygga och goda uppväxtvillkor”. Detta på grund av att förhoppningar om lättare läsbarhet, förståelse, tillgänglighet och enkelhet.

1. Trygga och goda uppväxtvillkor.
2. Delaktighet och inflytande
3. Ökad fysisk aktivitet

Strategier

De exempel på strategier som föreslagits i Bilaga 1 till folkhälsoplanen är inget som ska fastställas av kommunfullmäktige utan är exempel på åtgärder som redan görs eller kan göras. Andra strategier kan vara lika bra. Exemplet är också ett begränsat urval av de strategier som görs. Exemplet på strategier syftar inte enbart på att uppfylla lokala mål utan kan även syfta till att uppnå nationella eller regionala mål.

I val av strategier ska det strävas efter samverkan och samsyn med aktörer både inom och utanför den kommunala organisationen, vilket oftast är nödvändigt för att nå goda resultat i folkhälsoarbetet.

Ansvar

Det yttersta ansvaret för arbetet med att nå folkhälsoplanens delmål vilar på kommunstyrelse. För genomförandet ansvarar kommunchef. Till primärgrupper räknas nämnder och förvaltningar i Bollebygd kommun, primärvård, tandvård, myndigheter, näringsliv, föreningsliv och frivilligorganisationer.

För att nå en god utveckling av folkhälsoarbetet gäller för oss alla att använda ”folkhälsoglasögonen” i den verksamheten vi dagligen befinner oss i.

Uppföljning

Det är viktigt att insatserna i folkhälsoplanen dokumenteras och följs upp inom kommunens ordinarie planerings- och budgetprocess. I samband med årsredovisningen bör insatserna följas upp inom de olika delområdena i folkhälsoplanen. Revidering av åtgärder och insatser bör beskrivas i respektive nämnds verksamhetsplan.

Folkhälsoarbete är ett långsiktigt arbete som bygger på samarbetet, nätverk, att samlas kring gemensamma mål och få ett gemensamt förhållningssätt. Folkhälsoarbete kräver kontinuitet och tid. Folkhälsoplanen ska fungera som inspiration till framtida möjligheter och idéer för aktiviteter/insatser som ligger i linje för att uppfylla de gemensamma målen.

Förkortningar

En del förkortningar används i målbeskrivningen på ansvariga nämnder och organisationer:

² Bollebygd kommun fortsätter att prioritera ”Hälsosam ålderdom” i folkhälsoarbetet. Arbetet med ”Hälsofrämjande ålderdom” innebär prioriterade insatser för att skapa förutsättningar för de äldre att i så stor utsträckning som möjligt själva få möjlighet att kontrollera och styra sina liv. Det är också viktigt att på äldre dar kunna vidmakthålla sitt sociala liv.

Kommunstyrelse
Barn och utbildningsnämnd
Omsorgsnämnd
Hälsa- och sjukvårdsnämnd

KS
BuN
OmN
HsN

Trygga och goda uppväxtvillkor

Trygga och goda uppväxtvillkor är avgörande för barns och ungdomars hälsa och för folkhälsan på lång sikt. Den ökade psykiska ohälsan bland barn och ungdomar bör uppmärksammas särskilt, liksom utvecklingen av barn och ungdomars levnadsvanor. Viktigast för barns hälsa är familjeförhållanden, skola och fritid och detta är arenor som folkhälsoarbetet ska verka inom³.

Övergripande mål för Bollebygd

För att erbjuda Trygga och goda uppväxt villkor ska folkhälsorådet arbeta för att barn och ungdomar får en bra start i livet, hälsosamma uppväxtvillkor samt goda förutsättningar för inträdet i vuxenlivet. Föräldrarnas betydelse för barns och ungas hälsosamma utveckling är central.

Delmål	Indikatorer	Exempel på strategier	Ansvar
1. Trygg föräldraroll	Andel elever åk 9 som inte blir bjuden på alkohol hemma av sina föräldrar ⁴ . Andel elever åk 9 som inte får tag på alkohol från egen förälder med lov ⁴ . Antal deltagare på föräldrainfo/utbildning, Örebro preventionsprogram ⁵ och Cope ⁶ .	Örebro preventions program på föräldramöten, åk 7-9 ⁵ . Cope föräldrautbildning ⁶ . Öppen samverkan för barn, ungdom och familj*. Öppen förskola i kommunal regi*. Information och kunskap till föräldrar för att möta barn/ungdomar*. Hälsofrämjande skolutveckling*.	Ks, BuN, OmN
2. Att debutåldern vad det gäller alkohol och tobak senareläggs.	Andel elever åk 9 som uppger att aldrig druckit alkohol ⁴ . Andel elever åk 9 som uppger att de aldrig använt tobak ⁴ .	Utveckla drogfria mötesplatser*. Utbilda ”hälsoinspiratörer” (personal) på skola och fritidsverksamhet*.	Ks, BuN, OmN

³ Statens Folkhälsoinstitut, 2003. ”Den nya folkhälsopolitiken”.

⁴ Drogvaneundersökning årskurs 9 Bollebygd. Västra Götalandregionen i samverkan med kommunerna, totalundersökning i anslutning till CAN (Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning) årliga undersökning.

⁴

⁵ Definition: Örebro preventionsprogram (Öpp) är en föräldramötesmetod som syftar till att förebygga tidig alkoholdebut, minskat berusningsdrickande och normbrott bland ungdomar.

⁶ Definition: Cope står för Community Parent Education program och är en kanadensisk modell för föräldrautbildning. Programmet bygger på forskning kring föräldrarollen och barnuppfostran.

* Se beskrivning i Bilaga 1

Delmål	Indikatorer	Exempel på strategier	Ansvar
3. Miljöer och verksamheter som riktar sig till barn och ungdomar ska vara fria från alkohol och droger.	<p>Andel rökfria gravida kvinnor⁷</p> <p>Andel drogfria arrangemang för ungdomar 14-18 år⁸</p> <p>Antal ”förebyggande” föreningar⁹</p> <p>Antal rökfria zoner¹⁰</p> <p>Serveringstillstånd och försäljning på systembolag¹¹.</p> <p>Dödlighet i Kol¹².</p> <p>Alkoholrelaterad dödlighet¹².</p>	<p>Rådgivning och tobaksavvänjning*.</p> <p>Utveckla föreningen som en alkoholfri arena*.</p> <p>Nattvandring*.</p>	KS, OmN,
4. Bibehålla och skapa trygghet och trivsel i För- och grundskola	<p>Andel elever i åk 3,5,8 som upplever att vuxna på skolan bryr sig om dem och lyssnar på dem¹³.</p> <p>Andel föräldrar som är nöjda med hur deras barn trivs i förskolans verksamhet¹⁴.</p> <p>Andelen elever i grundskolan med minst betyget godkänt i ämnena svenska/svenska som andra språk, engelska och matematik¹⁵.</p>	<p>Arbete med likabehandlingsplan*.</p> <p>Arbete med barnkonventionen*.</p> <p>Utveckla föräldramötet*.</p> <p>Hälsofrämjande skolutveckling*.</p>	Ks, BuN

⁷ Källa: Socialstyrelsen, Medicinska födelseregistret. Kommunala basfakta på www.fhi.se

⁸ Antal ”större” drogfria arrangemang som anordnas lokalt för målgruppen vid kvällar, lov och helger.

⁹ Antal föreningar med aktiva 7-20 år som arbetar aktivt enligt konceptet ”Förebyggande föreningar- Vinnare utan vinare.

¹⁰ I propositionen Mål för folkhälsan (2002) fastslog regeringen ett antal etappmål för att uppnå ett minskat tobaksbruk bland befolkningen. Ett av dessa var att: ingen ska ofrivilligt utsättas för rök i sin omgivning. Rökfria zoner innebär att hålla områden kring kommunala verksamheter, vårdcentraler rökfria inom en viss radie på 20-30 meter för att undvika passiv rökning vid entréer och fönster. Antalet kan man räkna.

¹¹ Källa: Statens folkhälsoinstitut, FHI/tillsyn. Kommunala basfakta på www.fhi.se

¹² Källa: Socialstyrelsen, dödsorsaksregistret. Kommunala basfakta på www.fhi.se

¹³ Källa: Elevenkät År 3,5,8. Bollebygds kommun, Barn- och utbildningsförvaltningen.

¹⁴ Källa: Föräldraenkät, 5 åringar i förskoleverksamhet i Bollebygds kommun.

¹⁵ Källa: www.skolverket.se

<p>5. Bibehålla och skapa trygga och säkra miljöer, både socialt och fysiskt i boendemiljö och närområde.</p>	<p>Andel vuxna som inte hyser oro att i något avseende utsättas för brott¹⁶</p> <p>Genomförd trygghetsvandring*.</p> <p>Antal inrapporterade fallskador¹⁷ Antal inrapporterade falltillbud¹⁶</p> <p>Mätningar enligt sökta stimulansmedel från socialstyrelsen¹⁸</p> <p>Antal utökade säkra gång/cykelvägar.</p>	<p>Information till kommunens invånare om brott- statistik*.</p> <p>Dialogcafe*.</p> <p>Trygghetsvandringar*.</p> <p>Kunskap, information och stöd till fallförebyggande arbete*.</p> <p>Genom sökta stimulansmedel till äldreomsorg utveckla och mäta områden inom rehab, kost och nutrition, socialt innehåll och förebyggade hembesök.</p>	<p>KS, OmN</p>
--	--	---	-----------------------

Delmål	Indikatorer	Exempel på strategier	Ansvar
<p>6. Ett rikt utbud av fritidsaktiviteter för barn och unga 7-20 år.</p>	<p>Antal kommungemensamma fritidsaktiviteter vid lov.</p>	<p>Samarbete kring aktiviteter mellan kommun, föreningsliv och näringsliv*.</p>	<p>KS, OmN</p>

¹⁶ Källa: Polisens trygghetsundersökning. Västra Götalands län Polisområde 2.

¹⁷ Källa: Inrapporterade fallskador och tillbud av de personer som är inskrivna i kommunens hemsjukvård och hemtjänst.

* Se beskrivning i Bilaga1

¹⁸ Källa: Enligt de metoder som beskrivs i äldreomsorgens ansökan till socialstyrelsen om stimulansmedel.

Delaktighet och inflytande i samhället

Delaktighet och inflytande i samhället är en av de mest grundläggande samhällliga förutsättningarna för folkhälsan. För att skapa samhällliga förutsättningar för en god hälsa ska särskild vikt läggas vid att stärka förmågan och möjligheten till social och kulturell delaktighet för ekonomisk och socialt utsatta personer samt på barns, ungdomars och äldres möjligheter till inflytande och delaktighet i samhället³.

Övergripande mål i för Bollebygd

För att kunna erbjuda delaktighet och inflytande i samhället ska folkhälsorådet arbeta för att invånarna i Bollebygds kommun ges möjlighet till delaktighet och inflytande. Folkhälsoarbetet ska därför vara inriktat på att möta intressegrupper, föreningsliv.

Delmål	Indikatorer	Exempel på strategier	Ansvar
7. Goda möjligheter för barns- och ungdomars inflytande i samhället.	Antal samarbeten med barn/ungdomar ¹⁹ Andelen elever i år 3,5,8 som planerar med sin lärare vad de ska arbeta med för att nå målen ¹³ . Andelen elever i år 3,5,8 som får vara med och bestämma med sin lärare på vilket sätt de ska arbeta ¹³ .	Samarbete mellan ungdomsråd, elevråd och kommunstyrelse*. Demokratiprocess, 100.000:-*. Mentorskap*. Demokrati på nätet*. Självstärkande metoder*.	KS, BuN, OmN
8. Använda metoder för ökad delaktighet för intressegrupper, näringsliv och föreningsliv.	Antal tillfällen då nämnda metoder används ²⁰ Andelen röstande av de röstberättigade till kommunval ²¹ Andelen av röstberättigande förstagångsväljare som röstade i kommunval.	Årlig utbildning i demokratiarbete*.	Ks

¹⁹ Antalet remisser och förfrågningar som går från kommunstyrelse och nämnder till ungdomsrådet.

²⁰ Antal tillfällen då KS använt sig av ”dialogmetoder” för att öka delaktighet kring kommungemensamma frågor och öka kunskapen kring demokratiprocessen.

²¹ Källa: Statistiska centralbyrån, valstatistik. Kommunal basfakta på www.fhi.se

Ökad fysisk aktivitet

Fysisk aktivitet är en god förutsättning för en god hälsoutveckling. En rad sjukdomar kan förebyggas med hjälp av regelbunden, måttlig fysisk aktivitet och målet för de samlade insatserna ska vara utformade av samhället så att det ger förutsättningar för en ökad fysisk aktivitet för hela befolkningen³.

Övergripande mål för Bollebygd

Skapa goda förutsättningar för en fysisk aktiv fritid samt möjligheter till fysisk aktivitet i anslutning till skola och arbete. Arbeta för att nå de fysiskt inaktiva i alla åldrar.

Delmål	Indikatorer	Exempel på strategier	Ansvar
9. Stimulera till enkel fysisk aktivitet i vardagen.	<p>Antal ”riktigt” bra handikappanpassade badplatser²²</p> <p>Antal spontan -aktivitets ytor²³</p> <p>Antal informationskampanjer för ökad fysisk aktivitet²⁴</p>	<p>”Pröva på” verksamhet till dem som är fysiskt inaktiva*.</p> <p>Lättillgänglig information för alla utav leder, spår, anläggningar, lekplatser, parker och fritidsutbud*.</p> <p>Hälsotorg*.</p> <p>Cykelkampanj*.</p> <p>Spontana aktivitetsytor och upprustning av befintliga slingor, leder, anläggningar, parker, cykel och gångvägar*.</p> <p>Hälsofrämjande arbetsplats*.</p> <p>Meningsfulla fritidsaktiviteter*.</p>	KS,
10. Samtliga barn/elever inom för- och grundskola ska erbjudas minst 30 min daglig fysisk aktivitet inom tiden för verksamheten.	Andel skolor och klasser som dagligen erbjuder minst 30 min fysiska aktiviteter ²⁵	Hälsofrämjande skolutveckling*.	Ks, BuN
11. Öka användandet av FaR (Fysisk aktivitet på recept).	Antal utskrivna recept i Bollebygd ²⁶	Kommunen ser till att främja dialog för att öka föreningsintresse för FaR. Samt samarbeta för användandet av FaR med primärvård. FaR (Fysisk aktivitet på recept)*.	Ks

²² Antal handikappanpassade badplatser med möjlighet att köra rullstol lättframkomligt ända fram till vattnet.

²³ Definition: Innebär att man i sitt närområde har möjlighet till rörelse i olika former. Se vidare i Bilaga 1.

²⁴ Antal kampanjer för att sätta folk i rörelse.

²⁵ Källa: Kvalitetsredovisning, Bollebygds kommun, Barn- och utbildningsförvaltningen.

²⁶ Källa: Primärvårdkansliet, Borås.

* Se beskrivning i Bilaga 1.

Vad tycker du?

Vill du veta mer om folkhälsoarbetet i Bollebygd? Har du idéer eller förslag till förbättringar?

Kontakta Folkhälsosamordnaren på telefon: 033- 23 13 14

Eller läs mer på www.bollebygd.se under fliken miljö och hälsa.

Vad kan du själv göra?

Att förbättra folkhälsan är inte bara upp till kommun, landsting och myndigheter. Du har även ett eget ansvar. Nyttja de möjligheter som finns i närheten. Leder, fiske, vatten och rikt föreningsliv. Genom att äta sunt och gott, röra på sig regelbundet, dricka mer vatten och mindre alkohol och genom att umgås med nära och kära kommer du att Må bättre!

Lycka till!

**BOLLEBYGDS
KOMMUN**

Folkhälsorådet

Kontaktperson: Camilla Falk
Telefon: 033-23 13 14
E-Post: camilla.falk@bollebygd.se

Bollebygds kommun
Besöksadress: Ballebovägen 2
Postadress: 517 83 Bollebygd
Telefon vxl: 033-23 13 00
Fax: 033-23 14 28
E-post: bollebygds.kommun@bollebygd.se
www.bollebygd.se

Beskrivning av exempel på strategier*

Delmål 1

Örebro preventionsprogram

Örebro preventionsprogram (ÖPP) är en föräldramötesmetod som syftar till att förebygga tidig alkoholdebut, minskat berusningsdrickande och normbrott bland ungdomar. ÖPP är utvecklat av forskare vid Örebro universitet och har testats och utvärderats med lovande resultat i fyra högstadieskolor i Örebro och Kumla under en treårsperiod, 1991-2001.

Målgruppen är föräldrar till elever i skolår 7-9. Programmet består av korta föräldraträffar (15-20 min) i anslutning till ordinarie föräldramöten i skolår 7-9 (i skolår 6-9 om skolan är en 6-9 skola). Träffarna leds av särskilt utbildade "föräldramötespresentatörer". www.fhi.se/skolanforebygger

Cope föräldrautbildning

Cope står för Community Parent Education program och är en kanadensisk modell för föräldrautbildning. Programmet riktar sig till föräldrar eller närstående till barn mellan 3 och 12 år. Det finns även en tonårsversion som bygger på metodiken.

Syftet med Cope är att stärka föräldrarna i föräldrarollen och ge dem verktyg att förstå och hantera sitt barns beteende. Cope utgår från en storgruppsmodell där deltagarna diskuterar sig fram till lösningar på vardagliga familjeproblem www.svenskacope.se

Öppen samverkan för barn, ungdom och familj

En samverkan för barn, ungdom och familj kan se ut på många olika sätt. I Bollebygd har det under senare år förts diskussioner kring hur man skulle kunna utveckla arbetet, dessa diskussioner har även förts i dialog mellan Hälso- och sjukvårdsnämndens politiker och kommunens politiker och även genom tvärsektoriella arbetsgrupper.

Syftet med en samverkan är en effektivare samordning av resurser som t.ex. öppen förskola, kyrkan, individ- och familjeomsorg, mödravårdcentral och barnavårdcentral.

Målet är att verksamheten utifrån familjens livssituation ska främja en god hälsa hos barn/ungdom och föräldrar genom att bl.a. *erbjuda en nära mötesplats, stärka det sociala nätverket kring barn/ungdom och föräldrar, erbjuda lättillgängligt stöd.*

Familjecentral har stått som "tankemodell" men bör anpassas till de resurser som finns i kommun och landsting, vad det gäller främst besökare och behov, men även personal och lokaler för att arbetet ska realiseras. Resonemang har förts mellan aktörer att starta i liten skala för att känna på hur det fungerar.

Vill du läsa mer om begreppet *Familjecentral* hänvisas till www.familjecentralen.se

Öppen förskola

Öppen förskolas uppgift är att erbjuda barn en god pedagogisk gruppverksamhet i nära samarbete med de vuxna besökarna. Samtidigt får de vuxna möjlighet till kontakt och gemenskap. Besökarna är inte inskrivna utan avgör själva när och hur ofta de vill delta. www.skolverket.se

Information och kunskap till föräldrar för att möta barn/ungdomar

För att utveckla arbetet inom barn och ungdomars hälsa, visar studier och forskning att det är viktigt att arbeta med de vuxna i barnens närhet för att nå långsiktig och bestående förändring¹.

* Förslag till strategier som beskrivs i Bilaga 1 är i huvudsak studier och forskning som visat goda effekter kring de olika områdena. Strategierna är också idéer och förslag på åtgärder som framkommit under processen med framtagande av planen och i den dialog som förts mellan Kommun, Hälso- och sjukvård, Polis, råd och intressegrupper.

¹ Källa: Statens folkhälsoinstitut, Folkhälsopolitisk rapport 2005.

En del av arbetet innebär att erbjuda dialog, information och utbildning till föräldrar och vuxna i samhället för att sprida kunskap om ämnen som hör till föräldraskapet.

Idéer och tankar som framkommit i folkhälsoarbetet i Bollebygd är att föräldrar dels ska kunna träffas i olika slags forum/nätverk och utbyta idéer kring ett visst ämne som man har gemensamt och dels erbjudas föreläsningar kring intressanta ämnen. Intressanta ämnen skulle kunna vara t.ex. Internet-resan, Barn med särskilda behov, Att växa som vuxen.

Hälsofrämjande skolutveckling

År 1992 startades ett stort europeiskt hälsoprojekt, The European Network of Health Promoting Schools, som bygger på en vid syn på begreppet hälsa. Initiativet togs av Europarådet, EU och WHO:s Europakontor. Ett krav för att få vara med i nätverket var att projektet förankrades på högsta nivå såväl inom skol- som hälsodepartementet. Sverige kom med 1993 och projektansvaret förlades till det då nystartade Folkhälsoinstitutet. Skolverket och Svenska Kommunförbundet knöts som samarbetspartners till projektet.

I Sverige deltog elva skolor i nätverket mellan 1994-1996 och i dag är det många skolor som säger sig vara s.k. hälsofrämjande skolor. Myndigheten för skolutveckling tog sedan över ansvaret och i samband med detta bytte man namn och numera talar man om hälsofrämjande skolutveckling.

Övergripande kan den hälsofrämjande skolan sägas ha två huvudlinjer- den ena huvudlinjen handlar om hela skolan, om skolklimatet och relationerna mellan barn, ungdom och vuxna. Det handlar om skolans lärandemiljö, om inflytande och ansvar, om betydelsen att bli sedd och få bra återkopplingar på det man gör, dvs. att i grunden känna sig värdefull. Det handlar om skolans hela lärande miljö dess samband med elevernas välbefinnande.

Det andra spåret rör sig om kunskapsområdet hälsa- med betoning på att stärka hälsan. Det innebär en fördjupning inom olika hälsoområden, men inte på ett fragmentiserat sätt utan snarare där de gemensamma trådarna i olika hälsoområden binds samman till ett gemensamt kunskapsområde. Detta spår lyfter också fram hur de grundläggande värdena jämställdhet, inflytande, allas lika värde m.m. är en del av allt arbete som rör hälsa. www.skolutveckling.se

Delmål 2

Drogfria mötesplatser

Ute i kommunerna och de ideella organisationerna pågår arbetet med förebyggande och främjande verksamheter för unga. Under 2006 och 2007 får det arbetet extra stöd från Ungdomsstyrelsen. Projektbidrag beviljas till utveckling av kompetens, kvalitet, mötesplatser och metoder inom kommunala och ideella organisationer som bedriver verksamhet för ungdomar som riskerar att hamna i ett socialt utanförskap. www.ungdomsstyrelsen.se

Bollebygds kommun har 2006 beviljats medel från ungdomsstyrelsen till projekt ”Krafthuset”.

Hälsoinspiratör

Människor som mår bra arbetar också bra. Därför hör hälsofrämjande arbete för barn och ungdom ihop med hälsofrämjande arbete på hela arbetsplatsen, såväl på centralnivå som på lokal nivå och ut i själva verksamheten². Hälsoinspiratör rollen kan se ut på olika sätt. Rollen kan vara

inriktad på att stödja och inspirera sina kollegor till en hälsosammare livsstil. Rollen kan också vara inriktad på att vara den inom verksamheten som håller sig ”lite” extra uppdaterad vad det gäller förebyggande och hälsofrämjande pedagogiska metoder i verksamheten. Det arbetet kan innebära att själv pröva på de olika metoder/verktyg som finns, att fungera som kontaktperson till andra nätverk och fungera som stöd vid frågor från övrig personal och föräldrar.

Delmål 3

Som kommun kan vi upplysa och samarbeta om den rådgivning och tobaksavvänjning som finns att tillgå i kommun och primärvård.

Rådgivning och tobaksavvänjning

www.tobaksfakta.org

Föreningen som en alkoholfri arena

Vi vet att organiserad ledarledd föreningsverksamhet har goda förebyggande effekter vad det gäller barn- och ungdomars utveckling. Det är viktigt att senarelägga alkoholdebuten och hålla på åldersgränsen både när det gäller alkohol. Ett sätt är att tillsammans skapa en diskussion och samsyn kring problemen och även fundera över vilket förhållningssätt föreningen ska ha till alkohol och föreningsliv.

Att skapa en policy är ett första steg i arbetet och ett andra steg är att genom aktivt handlande befästa sitt ställningstagande³.

Nattvandring

Att nattvandera innebär att man träffas före respektive vandring och går ut i grupper. Man rör sig ute bland ungdomarna för att finnas till hands och samtidigt knyta kontakt- att respektera ungdomarna, att ge sig tid att lyssna till dem och att medla. www.farsormorsor.se

Delmål 4

Likabehandlingsplan

Likabehandlingsplanen syftar till att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier. Den enskildes uppfattning om kränkning måste alltid tas på allvar. www.skolverket.se

Barnkonventionen

Kommuner och landsting ansvarar för frågor som direkt berör barn och ungdomar i Sverige. Därför är det viktigt att beslut och verksamheter inom kommuner, landsting och regioner direkt utgår från FN:s konvention om barns rättigheter (barnkonventionen). www.bo.se

² Rydqvist & Winroth, 2003.” Idrott, Friskvård, Hälsa och Hälsopromotion”.

³ Projekt Attityd och SISU idrottsutbildarna, www.rf.se

Föräldramötet

Det är föräldramöte! Lärare och föräldrar möts med barnen i fokus. I dessa möten får de ta del av varandras olika kulturer och livserfarenheter. Vilka möjligheter det finns att skapa bra mötesplatser! www.skolutveckling.se

Delmål 5

Information om brottstatistik

Polismyndigheten i Västra Götalands län gör årligen en Trygghetsmätning i Polisområde 2 dit Bollebygd tillhör. I undersökningen tillfrågas medborgare hur de uppfattar ordningstörningar, om de varit utsatta för brott eller oroas för att utsättas för brott, hur de upplever tryggheten och om otryggheten gjort att de avstått från någon aktivitet. Dessa frågor och mer om undersökningen kan du läsa mer om på www.bollebygd.se

Kommunens strategi är att genom samarbete och dialog med polis erbjuda information och dialog med medborgare om trygghet i samhället.

Dialogcafe

Dialogcafe är ett arbetssätt där inbjudna träffas en begränsad tid och diskuterar ett på förhand valt tema, där alla får uttrycka sin åsikt, diskussionerna dokumenteras och skickas ut till dem som besökt dialogcafet.

Trygghetsvandring

Målet med konceptet är att alla ska uppleva trygghet i sitt närområde och syftet med vandringarna är bl.a. att tillsammans med olika samhällsaktörer och grupper inom kommunen inventera vilka miljöer i närområdet som känns trygga eller otrygga och varför det är så. Läs mer på www.bollebygd.se

Fallförebyggande arbete

En riskgrupp för fallskador som särskilt bör uppmärksammas är de äldre. Varje år dör ca 1000 personer till följd av fallolyckor, som till allra största delen inträffar i bostaden⁴. Bland hälsofrämjande åtgärder för att förebygga fallskador kan nämnas: *Fysisk aktivitet, förebyggande hembesök, god samhällsplanering, bra matvanor och social gemenskap*⁵

”Håll dig på benen” är ett avslutat, fallförebyggande projekt i Bollebygd, som nu ingår i de ordinarie verksamheterna. Syftet med det är att sprida kunskap och information om vad man själv kan göra för att förhindra fall och vart man kan vända sig för stöd och rådgivning. www.bollebygd.se

”Fixar-Arne” är en tjänst som nyligen tillsatts i kommunen. Den som bor i Bollebygds kommun och som fyllt 75 år kan få hjälp med enklare hantverkshjälp för att undvika fallskador i hemmet.

⁴ www.fhi.se

⁵ Statens Folkhälsoinstitut, 2005. ”Hälsoutveckling och hälsofrämjande insatser på äldre dar, En kunskapssammanställning”.

Delmål 6

Samarbete kring aktiviteter mellan kommun, föreningsliv och näringsliv

Det är viktigt i folkhälsoarbete att uppmärksamma de olika samarbetsformer som finns⁶ för att utveckla fritidssysselsättningen för barn och ungdomar.

En form av samarbete som finns och som är föregångare till olika aktiviteter är Bunkeflomodellen, www.bunkeflomodellen.com

Kultur och musik upplevs av många, i alla åldrar, som en meningsfull fritidsaktivitet. Att kommunen stödjer initiativ från intresserade organisationer m.m. och skapar förutsättningar för fler aktiviteter bland barn och ungdomar är en föreslagen strategi från bl.a. Ungdomsrådet i Bollebygd, för att nå inriktningsmålet ”Trygga och goda uppväxt villkor”.

Delmål 7

Samarbete mellan ungdomsråd, elevråd och kommunstyrelse

Ungdomsrådet formaliserades då Kommunfullmäktige i Bollebygd antog ”vägledningen för ungdomsrådet” i februari 2007. Ungdomsrådet syftar till att ge barn och ungdomar ökat inflytande i samhällsfrågor och att stimulera intresse för demokrati och politik.

För att det ska finnas goda möjligheter för barns och ungdomars inflytande i Bollebygd krävs att ungdomsrådet bjuds in aktivt vid frågor, remisser som berör barn och ungdomars nutid och framtid. Skolans elevråd är också väldigt viktiga i detta demokratiarbete eftersom det är där de flesta befinner sig mesta delen av dagen och därför bör en strävan vara från alla inbegripna att ett brett samarbete aktivt sker mellan kommunens politiker, ungdomsråd och elevråd.

En strategi för att förenkla samarbetet skulle kunna vara att respektive nämnd och styrelse i kommunen utarbetar sin egen modell för hur, när och i vilka ärenden man kontaktar barn och ungdomar i dessa frågor och hur man tar hand om de frågor som inkommer. Detta skulle sedan kunna användas för uppföljning.

Demokratiprocess kring 100.000:-

I syfte att öka barns och ungdomars delaktighet och möjligheter att påverka har kommunstyrelsen i sin budget avsatt medel till detta ändamål. Syftet är att barn och ungdomar i Bollebygd genom en demokratisk process själva ska bestämma hur medlen ska användas www.bollebygd.se

Mentorskap

Ordet mentor används för att beskriva en pålitlig vän, rådgivare eller lärare, oftast en äldre erfaren person som hjälper en yngre⁷.

Att använda sig av Mentorskap skulle kunna vara en strategi för att stötta barn och ungdom i Bollebygd i just demokratiarbetet.

⁶ SOU 1998:43

⁷ Wikipedia, Den fria encyklopedin. www.org

Demokrati på nätet

Näst efter att läsa tidningar och böcker är den mest frekventa sysselsättningen att surfa på nätet. 75 procent av de unga i åldern 16-29 år gör det minst varje vecka⁸. Vill man väcka intresse och nå ungdomarna får man som organisation verka och utveckla på den arenan där ungdomen befinner sig idag och i framtiden.

Delmål 8

Årlig utbildning i demokratiarbete

För att arbeta strategiskt och långsiktigt med demokratifrågan i kommunens verksamheter och även ut mot medborgare behövs intresse, kunskap och information för alla berörda.

Ungdomsrådet i Bollebygd har skapat kontakt med Ungdomsfullmäktige i Göteborg Stad och har under våren 2007 haft besök och utbildning i demokratifrågan av projektledaren, Eva Looström. Elevrådet år 7-9 hade också samma utbildning förlagd på skoltid. Den här eller liknande utbildning skulle man kunna använda sig av årligen för nya elever, lärare, ungdomsledare och medborgare för att öka intresset och kunskapen kring demokratiarbete www.goteborg.se

Självstärkande metoder

Emotionell kompetens är förbunden med förmågan att samspela med andra människor, ofta kallad social kompetens. Det är viktigt att känna igen sina egna och andra individers känslor, att kunna tolka dem och att hantera dem. Emotionell kompetens går att utveckla, likaväl som förmågan att kunna läsa eller skriva⁹.

I Sverige används begreppet ”Livskunskap” för att beteckna hur man i undervisningen på skolan kan förbättra elevernas psykiska hälsa, förmåga till empati och samspel att utveckla deras känsla av sammanhang. Målet är att främja barns och tonåringars självkänsla och förmåga att fatta egna beslut www.fhi.se

Ett välkänt program och läromaterial som används idag på flera skolor är Birgitta Kimbers program SET och läromaterial ”Livsviktigt” www.set.st

Delmål 9

”Pröva på” verksamheter till dem som är fysiskt inaktiva

Det finns idag både unga och äldre som inte är föreningsverksamma eller inte är dagligt fysiskt aktiva.

En strategi att använda är det så kallade ”Handslaget med idrotten”¹⁰. Statliga medel har tillförts i avsikt att bland annat öka samarbetet mellan skolan och idrotten. Pengarna har använts till att stötta och uppmuntra idrottsföreningar och förbund, öppna dörrarna för fler- framför allt de inaktiva, hålla tillbaka avgifterna, satsa mer på flickors idrottande samt delta i kampen mot droger.

⁸ Ungdomsstyrelsen, ”De kallar oss unga, Ungdomsstyrelsens Attityd och värderingsstudie 2003”.

⁹ Durlak, Joseph A. ” Successful prevention programs for children and adolescents, 1997”.

¹⁰ Liselotte Schäfer Elinder och Johan Faskunger (red), ”Fysisk aktivitet och folkhälsa, 2006”.

Lättillgänglig information för alla utav leder, spår, anläggningar, lekplatser och parker och fritidsutbud

Information om vad som finns för utbud i ett samhälle är en "liten del" i en bred strategi för ökad fysisk aktivitet¹⁰ men ändå viktig. Vidare menar man enligt internationell forskning och Handikappråd i Bollebygd att informationen även bör vara målgruppsanpassad och lättillgänglig, t.ex. för handikappade och nyinflyttade.

Hälsotorg

Ett "hälsotorg" kan se ut på olika sätt och ha anknytning till olika organisationer.

Ett exempel kan vara att man som på apoteket och vårdcentraler runt om i landet ger medborgare möjlighet att möta personal som ger råd och stöd om hälsoprodukter och tjänster. Man kan få personlig vägledning att bibehålla eller förbättra sin hälsa och mycket annat www.apoteket.se

Ett annat exempel kan vara "hälshörna". En hälshörna förmedlar information likt hälsotorget och är också en plats för samtal mellan allmänhet och t.ex. apotekspersonal, vårdpersonal eller andra expertkunniga inom olika ämnen för hälsa. Genom att biblioteket använder hälshörnan fördjupar också biblioteket ett viktigt informationsområde i dialog med andra hälsoaktörer www.skane.se

Cykelkampanj

Regering och riksdag har uttryckt en vilja att öka andelen cykeltrafik för att skapa ett långsiktigt hållbart transportsystem inom trafiksäkra ramar. För att kunna skapa ett sådant system har man tagit fram ett Nationellt system för cykeltrafik¹¹.

Syftet med en cykelkampanj är att få fler anställda inom kommun och näringsliv att välja cykeln istället för bilen när de ska ta sig till och från sin arbetsplats- för miljön, för folkhälsan och trafiksäkerhetens skull www.vv.se

Spontana aktivitetsytor och upprustning av befintliga slingor, leder, anläggningar...

En yta för spontana aktiviteter innebär att man i sitt närområde har möjlighet till rörelse i olika former. Man ska inte vara beroende av en idrottshall, förening eller onödiga transporter för att ha möjlighet att utföra fysisk aktivitet.

Att tillgodose behovet av rörelse hos alla grupper i befolkningen, bör vara en central drivkraft i samhällsplaneringen, vilket även främjar en hållbar utveckling. Arenan närområde/bostadsområde utgör en stödjande miljö för fysisk aktivitet och rörelse och är också viktig för de utsatta grupper som bör tas särskild hänsyn till t.ex. arbetslösa, förtidspensionärer och funktionshindrade¹⁰. www.fhi.se

Hälsofrämjande arbetsplats

Per Gärdsell, läkare och docent i ortopedi, men mest känd som projektledare för hälsoprojektet Bunkeflomodellen säger att grunden för hälsofrämjande arbete är att skapa möjligheter för människor att ta ett större ansvar för sin livssituation och hälsa. Hälsan på arbetsplatsen pågår ständigt i det vardagliga och den måste vi ta hand om. www.bunkeflomodellen.se

¹¹ Vägverket 2000:8, "Mer cykeltrafik på säkrare vägar"

Meningsfulla fritidsaktiviteter

Enligt ungdomsrådet i Bollebygd finns ett stort intresse bland flera ungdomar till cykelsporter, att nämna några är Dirtbike och Bmx. Att skapa förutsättningar för dessa sporter är en strategi för en meningsfull fritid.

Innebandy är också en populär aktivitet där det anses behövas mer resurser i form av ledare för att skapa förutsättningar för alla att kunna vara med. Bowlinghall med fik är också ett förslag som diskuterats på ungdomsråd och som lyftas fram.

Musikaktiviteter är också något som rådet vill prioritera i strategier för ungdomars hälsa i Bollebygd. Här ses studieförbunden som en naturlig samarbetspartner.

Delmål 11

FaR

FaR, Fysisk aktivitet på recept, innebär att man ordinerar fysisk aktivitet på motsvarande sätt som ett läkemedel, d.v.s. tar upp anamnes, ger ordination på en receptblankett samt följer upp behandlingsresultatet www.fhi.se